

Zadeva C-143/23

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

9. marec 2023

Predložitveno sodišče:

Landgericht Ravensburg (deželno sodišče v Ravensburgu, Nemčija)

Datum predložitvene odločbe:

1. marec 2023

Tožče stranke:

TJ

KI

FA

Toženi stranki:

Mercedes-Benz Bank AG

Volkswagen Bank GmbH

Predmet postopka v glavni stvari

Potrošniška kreditna pogodba – Direktiva 2008/48/ES – Pravica do odstopa – Nadomestilo vrednosti – Izračun nadomestila vrednosti – Obveznost potrošnika, da v primeru odstopa od kreditne pogodbe plača obresti za prejeti znesek kredita

Predmet in pravna podlaga predloga

Razlaga prava Unije, člen 267 PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je združljivo s pravom Unije, zlasti s členom 14(1) Direktive 2008/48/ES, če se v primeru odstopa od potrošniške kreditne pogodbe, ki je povezana s pogodbo o prodaji vozila, sklenjeno v prodajalni, znesek nadomestila za izgubo vrednosti financiranega vozila, ki ga mora potrošnik plačati pri vrnitvi financiranega vozila kreditodajalcu, izračuna tako, da se od trgovske prodajne cene, ki je veljala, ko je potrošnik kupil vozilo, odšteje trgovska nakupna cena, ki velja ob vrnitvi vozila?
2. Ali za ureditev iz člena 14(3)(b), prvi stavek, Direktive 2008/48/ES v primeru potrošniških kreditnih pogodb, ki so povezane s pogodbo o prodaji vozila, velja popolna harmonizacija in je zato za države članice obvezna?

Če je odgovor na drugo vprašanje za predhodno odločanje nikalen:

3. Ali je združljivo s pravom Unije, zlasti s členom 14(1) Direktive 2008/48/ES, če mora kreditojemalec po odstopu od potrošniške kreditne pogodbe, ki je povezana s pogodbo o prodaji vozila, za obdobje med izplačilom kredita prodajalcu financiranega vozila in vrnitvijo vozila kreditodajalcu (ali prodajalcu) plačati pogodbeno dogovorjene posojilne obresti?

Navedene določbe prava Unije

Direktiva 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (v nadaljevanju: Direktiva 2008/48), zlasti člen 14(1)

Navedene nacionalne določbe

Bürgerliches Gesetzbuch (civilni zakonik, BGB), zlasti členi 355, 356b, 492 in 495 ter členi 357, 357a in 358 v različici, ki je veljala do 27. maja 2022

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (zakon o uvedbi civilnega zakonika, EGBGB), člen 247(3) in (6)

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 1 Podlaga za obravnavani predlog za sprejetje predhodne odločbe so tri različna dejanska stanja.
- 2 V prvem primeru je tožeča stranka s toženo stranko sklenila kreditno pogodbo v višini 36.159 EUR za nakup motornega vozila za zasebno uporabo, katerega kupnina je znašala 36.159 EUR. Znesek je bil izplačan neposredno prodajalcu vozila. Ta je za toženo stranko posredoval pri sklenitvi kreditne pogodbe. V

- kreditni pogodbi obrestna mera zamudnih obresti, ki je veljala ob sklenitvi pogodbe, ni bila številčno izražena v odstotkih.
- 3 Tožeča stranka je plačala kreditne obroke v skupni višini 7872,67 EUR, 8. marca 2021 pa je s plačilom v višini 28.524,36 EUR predčasno odplačala kredit. Toženi stranki je skupaj plačala 36.397,03 EUR. Z dopisom z dne 11. oktobra 2021 je preklicala izjavo volje za sklenitev kreditne pogodbe.
 - 4 Tožeča stranka meni, da je odstop od pogodbe veljaven, ker se rok za odstop zaradi napačne navedbe informacij, ki morajo biti vključene v pogodbo, ni začel. Predlaga, naj se toženi stranki naloži plačilo zneska 36.589,92 EUR, ki naj se ga zaradi izgube vrednosti zniža za 2264,28 EUR.
 - 5 Tožena stranka predlaga, naj se tožba zavrne. Med drugim se sklicuje na prekoračitev roka za odstop od pogodbe in uveljavlja ugovor nedopustnega izvajanja pravice. Poleg tega izjavlja pobot za znesek obresti v višini 238,03 EUR zaradi odobritve zneska kredita in predlaga, naj se ugotovi, da mora tožeča stranka plačati nadomestilo za izgubo vrednosti vozila za čas do njegove vrnitve.
 - 6 Tožeča stranka ta zahtevek po temelju priznava, vendar meni, da je zahtevek za nadomestilo vrednosti utemeljen le v višini 2264,28 EUR, saj se DDV v višini 19 % in trgovske marže v višini 15 % neto kupnine ne sme upoštevati.
 - 7 V drugem primeru je tožeča stranka s toženo stranko sklenila kreditno pogodbo v višini 29.500 EUR za nakup vozila Mercedes E 220 za zasebno uporabo, katerega kupnina je znašala 32.500 EUR. Znesek je bil izplačan neposredno prodajalcu vozila. Poleg tega je tožeča stranka prodajalcu plačala polog v višini 3000 EUR. Ta je za toženo stranko posredoval pri sklenitvi kreditne pogodbe. V pogodbi obrestna mera zamudnih obresti, ki je veljala ob sklenitvi pogodbe, ni bila številčno izražena v odstotkih.
 - 8 Tožeča stranka je toženi stranki plačala kreditne obroke v višini 5924,48 EUR, torej vključno s pologom skupno 8924,48 EUR. Z dopisom z dne 31. oktobra 2019 pa je preklicala svojo izjavo volje za sklenitev kreditne pogodbe.
 - 9 Tožeča stranka med drugim predlaga, naj se toženi stranki naloži plačilo 8924,48 EUR v zameno za hkratno izročitev vozila in naj se ugotovi, da zaradi odstopa od pogodbe ne dolguje plačila obresti ali obrokov glavnice. Meni, da je odstop od pogodbe veljaven, ker se rok za odstop zaradi napačne navedbe informacij, ki morajo biti vključene v pogodbo, ni začel.
 - 10 Poleg tega predlaga, naj se ugotovi, da ji ni treba plačati nadomestila za izgubo vrednosti vozila. Meni, da je na podlagi prava Unije vprašljivo, ali lahko banka zahteva nadomestilo vrednosti, če ni izpolnila zahtev po informacijah. Pri določitvi nadomestila za izgubo vrednosti naj se vsaj ne bi smela upoštevati DDV in trgovska marža.

- 11 Tožena stranka predlaga, naj se tožba zavrne. Med drugim podaja ugovor prekoračitve roka in nedopustnega izvajanja pravice do odstopa.
- 12 Predlaga, naj se ugotovi, da mora tožeča stranka plačati nadomestilo za izgubo vrednosti vozila za čas do njegove vrnitve, poleg tega pa tudi nadomestilo za uporabo vozila v višini 3,92 % na leto, ki naj se obračuna od glavnice kredita, ki še ni bila vrnjena, za obdobje od izplačila kredita prodajalcu do vrnitve vozila. Tožeča stranka temu ugovarja.
- 13 V tretjem primeru je tožeča stranka s toženo stranko sklenila kreditno pogodbo v višini 35.300 EUR za nakup vozila VW Touareg, katerega kupnina je znašala 51.300 EUR. Znesek kredita je bil izplačan neposredno prodajalcu vozila. Poleg tega je tožeča stranka prodajalcu plačala polog v višini 16.000 EUR. Ta je za toženo stranko posredoval pri sklenitvi kreditne pogodbe. V kreditni pogodbi obrestna mera zamudnih obresti, ki je veljala ob sklenitvi pogodbe, ni bila številčno izražena v odstotkih.
- 14 Tožeča stranka je toženi stranki plačala kreditne obroke v skupni višini 8800 EUR, torej vključno s pologom skupno 24.800 EUR. Z dopisom z dne 20. julija 2020 pa je preklicala svojo izjavo volje za sklenitev kreditne pogodbe.
- 15 Meni, da je odstop od pogodbe veljaven, ker se rok za odstop zaradi napačne navedbe informacij, ki se morajo vključiti, v pogodbi ni začel. Med drugim predlaga, naj se toženi stranki naloži, da ji plača 24.800 EUR, od česar naj se odšteje nadomestilo vrednosti v višini 24.550 EUR, skupaj z obrestmi, in sicer v zameno za hkratno izročitev vozila, ter naj se poleg tega ugotovi, da tožeča stranka zaradi odstopa od pogodbe ne dolguje niti plačila obresti niti plačila obrokov glavnice. Tožeča stranka je izgubo vrednosti izračunala na podlagi razlike med kupnino v višini 51.300 EUR in vrednostjo vozila 26.750 EUR ob vložitvi tožbe, ki je bila ugotovljena na podlagi ocene rabljenih vozil, ki jo opravlja Allgemeiner Deutscher Automobil-Club (splošni nemški avtomobilski klub, v nadaljevanju: ADAC).
- 16 Tožena stranka predlaga, naj se tožba zavrne. Med drugim podaja ugovor prekoračitve roka za uveljavljanje pravice do odstopa. Meni, da prvo vprašanje za predhodno odločanje ni upoštevno za odločitev, saj ni prerekala nadomestila vrednosti, ki ga je izračunala tožeča stranka, sodišče pa lahko brez nadaljnje obravnave uporabi ta znesek kot podlago za svojo odločitev.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 17 Vprašanja za predhodno odločanje se navezujejo na vprašanja, ki so bila postavljena že v še nerešenih zadevah C-38/21, C-47/21, C-232/21 in C-715/22. Predložitveno sodišče v zvezi z vprašanji za predhodno odločanje navaja:
- 18 Prvo vprašanje se nanaša na težavo, kako se izračuna nadomestilo vrednosti, ki ga mora plačati kreditojemalec za izgubo vrednosti blaga. To je v nacionalni sodni

praksi in pravni teoriji sporno. Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija, v nadaljevanju: BGH) je doslej štelo, da je treba uporabiti tako imenovano metodo primerjalnih vrednosti. V skladu z njo mora tožeča stranka povrniti razliko med tržno vrednostjo financiranega vozila ob sklenitvi kreditne pogodbe, ki se jo določi tako, da se uporabi znesek plačila po pogodbi, in tržno vrednostjo vozila ob njegovi vrnitvi kreditodajalcu.

- 19 Vendar je BGH (zvezno vrhovno sodišče) s sodbo z dne 25. oktobra 2022 odstopilo od te metode in odločilo, da je pri uporabi metode primerjalnih vrednosti kot vrednost ob pridobitvi s strani potrošnika upoštevana trgovska prodajna cena (torej vključno s trgovsko maržo in DDV), pri vrnitvi vozila pa trgovska nakupna cena (torej brez trgovske marže in DDV). Pristop trgovske nakupne cene pri vrnitvi vozila je upravičilo s tem, da gre pri tem za ceno, po kateri lahko potrošnik odsvoji vozilo, poleg tega pa ta cena pomeni tudi vrednost vozila za trgovca ob vrnitvi. Nadalje je navedlo, da trgovska prodajna cena poleg profitne marže pokriva tudi splošne stroške trgovca in njegova prizadevanja za nadaljnjo prodajo vozila, na primer za oblikovanje prodajnih oglasov, porabljeni čas za prodajne pogovore in testne vožnje ter stroške priprave vozila. Poleg tega naj bi bila cena rabljenega vozila, če ga prodaja trgovec, višja, ker naj bi imel kupec ob nakupu vozila od profesionalnega trgovca jamstvene pravice, ki naj jih v primeru nakupa od zasebnega prodajalca praviloma ne bi imel.
- 20 Tako BGH (zvezno vrhovno sodišče) odstopa od svoje pretekle sodne prakse v zvezi z nadomestilom vrednosti, v skladu s katero stroškov priprave in izvedbe nadaljnje prodaje ter morebitnega dobička podjetnika ni treba povrniti, ker nastanejo tudi, če potrošniku ni treba plačati nadomestila vrednosti, ker ni neprimerno ali čezmerno uporabljal stvari. Posledica določitve tržnih vrednosti, kot jo zdaj zagovarja BGH (zvezno vrhovno sodišče), je namreč velika izguba vrednosti (in s tem pravice do nadomestila vrednosti) tudi, če vozilo pred uveljavljanjem pravice do odstopa ni bilo niti registrirano niti voženo.
- 21 Vendar se postavlja vprašanje, ali je to združljivo s členom 14(1), prvi stavek, Direktive 2008/48. Predložitveno sodišče se sklicuje na sodbo z dne 3. septembra 2009, Messner (C-489/07, EU:C:2009:502), v kateri je Sodišče odločilo, da bi bilo v jasnem nasprotju z besedilom in namenom Direktive 97/7/ES, če bi moral potrošnik plačati pavšalno nadomestilo le zato, ker je imel možnost blago, pridobljeno na podlagi pogodbe pri prodaji na daljavo, uporabljati, ko je bilo v njegovi posesti. Ker je namen pravice do odstopa ravno dati potrošniku to možnost, dejstvo, da jo je izkoristil, ne more povzročiti, da lahko potrošnik izvrši navedeno pravico le pod pogojem plačila nadomestila. Zlasti bi to potrošniku odvzelo možnost, da svobodno in brez pritiskov izkoristi rok za razmislek, ki mu ga daje ta direktiva. Sodišče meni, da sta funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa prizadeti zlasti tudi, če bi bil znesek nadomestila nesorazmeren glede na ceno zadevnega blaga.
- 22 Način izračuna, ki ga zagovarja BGH (zvezno vrhovno sodišče), bi bil lahko v nasprotju s tem načelom, saj BGH (zvezno vrhovno sodišče) končno potrošniku

ne nalaga le plačila nadomestila za izgubo vrednosti zaradi uporabe blaga, ampak tudi plačilo stroškov nadaljnje prodaje, pribitka dobička in DDV. Te postavke, ki zvišujejo ceno, so pogojene zgolj z uveljavljanjem pravice do odstopa. Nastanejo neodvisno od uporabe vozila. Nastanejo tudi, če vozilo pred uveljavljanjem pravice do odstopa ni bilo registrirano in voženo. Tako BGH (zvezno vrhovno sodišče) podjetniku ne priznava le nadomestila za izgubo vrednosti, ampak tudi odškodnino zgolj zaradi uveljavljanja pravice do odstopa.

- 23 Poleg tega je predstavljeni način izračuna v nasprotju s cilji Direktive 2008/48. S tem ko BGH (zvezno vrhovno sodišče) ob vrnitvi vozila upošteva le trgovsko nakupno ceno, je potrošnik po izjavi o odstopu v slabšem položaju, kot če ne bi odstopil. Če bi sam kot fizična oseba prodal vozilo, bi namreč lahko dosegel bistveno višjo ceno od trgovske nakupne cene. Potrošniku namreč pri nadaljnji prodaji za razliko od trgovca ne bi bilo treba prišteti DDV in stroškov, ki se vključijo v ceno, in tudi ne všteti profitne marže.
- 24 Predložitveno sodišče meni, da način izračuna, ki ga zagovarja BGH (zvezno vrhovno sodišče), tudi ni združljiv z načelom prepovedi obogatitve (v zvezi s tem načelom glej sodbo z dne 9. julija 2020, Češka Republika/Komisija, C-575/18 P, EU:C:2020:530, točka 82). Kreditodajalec bi lahko na podlagi pristopa trgovske nakupne cene pri vrnitvi vozila ustvaril dobiček tako, da bi naprej prodal vozilo po ceni, ki je višja od trgovske nakupne cene. S tem bi si povečal premoženje in bi bil obogaten.
- 25 Drugo in tretje vprašanje: V primeru odstopa od potrošniške kreditne pogodbe, ki je povezana s pogodbo o prodaji vozila, se postavlja vprašanje, ali lahko kreditodajalec po odstopu od kreditne pogodbe zahteva plačilo obresti za kredit.
- 26 BGH (zvezno vrhovno sodišče) je v nedavni sodbi z dne 25. oktobra 2022 presodilo, da ima kreditodajalec pravico zaračunati obresti za obdobje črpanja kredita. To je utemeljilo zlasti s tem, da obveznost plačila obresti, ki velja za potrošnika po odstopu od kreditne pogodbe in je določena v členu 14(3)(b) Direktive 2008/48, spada med področja urejanja te direktive, ki so popolno harmonizirana.
- 27 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali za člen 14(3)(b), prvi stavek, Direktive 2008/48 pri kreditnih pogodbah, ki so povezane s prodajno pogodbo, velja popolna harmonizacija in je zato v skladu s členom 22(1) te direktive za države članice obvezen, in domneva, da je s členom 14(3)(b), prvi stavek, te direktive zagotovo mišljena standardna potrošniška kreditna pogodba, ki ni povezana še z eno pogodbo. Določbe tega člena tako veljajo le za pogodbeno razmerje med potrošnikom in kreditodajalcem. Če zaradi odstopa postane neveljavna tudi povezana prodajna pogodba, kakor velja v nemškem pravu (člen 358(2) BGB), pa je treba poleg kreditne pogodbe razveljaviti tudi povezano prodajno pogodbo. Vendar v Direktivi 2008/48 ni določeno niti, kako odstop vpliva na povezano pogodbo, niti, katera plačila morata povrniti pogodbeni stranki financirane pogodbe (v tem primeru kupec in prodajalec).

- 28 Razveljavitve povezane pogodbe o prodaji vozila pa ni mogoče smiselno ločiti od razveljavitve kreditne pogodbe. V položaju, v katerem se nakup financira s kreditom, potrošnik ne prejme zneska kredita, ampak le financirano vozilo. Prodajalec pa prejme znesek kredita v obliki kupnine. Ta položaj je treba upoštevati tudi pri zahtevkih v zvezi z razveljavitvijo. Zato je verjetno treba šteti, da lahko države članice razveljavitev povezanih pogodb ob upoštevanju splošnih načel prava Unije uredijo na podlagi polja proste presoje in tudi z odstopanjem od člena 14(3)(b), prvi stavek, Direktive 2008/48.
- 29 Argumenta za široko polje proste presoje držav članic pri urejanju tega pogodbenega položaja sta tudi uvodna izjava 9 in člen 15(3) Direktive 2008/48, v skladu s katerima lahko države članice ohranijo ali sprejmejo nacionalne določbe o skupni in solidarni odgovornosti prodajalca ali izvajalca storitev in dajalca kreditov, pa tudi nacionalne določbe o razveljavitvi pogodbe o prodaji blaga ali opravljanju storitev, če potrošnik odstopi od kreditne pogodbe.
- 30 Če bi Sodišče na drugo vprašanje za predhodno odločanje odgovorilo nikalno, se postavlja nadaljnje vprašanje, ali je združljivo s pravom Unije, zlasti členom 14(1), prvi stavek, Direktive 2008/48, da mora kreditodajalec v primeru odstopa od potrošniške kreditne pogodbe, ki je povezana s pogodbo o prodaji vozila, plačati obresti za kredit.
- 31 Predložitveno sodišče meni, da je treba v konkretnem primeru preizkusiti, ali se pri obveznosti plačila obresti za kredit upošteva načelo prepovedi obogatitve, ki ga je izpostavilo Sodišče. V obravnavanem položaju kreditne pogodbe, ki je povezana s prodajno pogodbo, gre sicer za obogatitev potrošnika, ki je v tem, da lahko uporablja vozilo. S tem si poveča premoženje (sklepni predlogi generalnega pravobranilca G. Hogana v združenih zadevah UK in drugi, C-33/20, C-155/20 in C-187/20, EU:C:2021:629, točka 131).
- 32 Vendar obogatitev potrošnika ni v tem, da lahko uporablja znesek kredita. Znesek kredita kreditodajalec neposredno, v obliki kupnine za vozilo, nakaže prodajalcu, ki lahko uporablja ta znesek in je obogaten za to uporabo. Zato bi bilo v nasprotju z načelom prepovedi obogatitve, če bi moral potrošnik v okviru razveljavitve kreditne in prodajne pogodbe plačati obresti za črpanje kredita.
- 33 Poleg tega bi lahko imela obveznost plačila obresti tudi vpliv na polni učinek uveljavljanja pravice do odstopa v skladu s členom 14(1), prvi stavek, Direktive 2008/48. V skladu s tem načelom, določenim v pravu Unije, mora biti potrošniku omogočeno, da se svobodno in brez strahu pred finančno škodo odloči, ali hoče ostati stranka pogodb, ki ju je sklenil in tvori ekonomsko celoto.
- 34 Uresničitev tega varstvenega namena, ki ga določa pravo Unije, je v skladu z zelo prevladujočim stališčem v nacionalni sodni praksi in pravni teoriji vprašljiva, če bi moral potrošnik, ki odstopi od pogodbe, kreditodajalcu povrniti znesek kredita, ki ga je prejel prodajalec. Potrošnik bi namreč sicer lahko od podjetnika, ki je prejel

znesek kredita, zahteval vračilo tega zneska. Vendar od potrošnika ni mogoče pričakovati, da bo nosil tveganje uveljavitve zahtevka do prodajalca.

- 35 Ta preudarek mora smiselno veljati tudi za vprašanje plačila obresti za kredit. Če bi moral potrošnik plačati kreditne obresti kreditodajalcu, bi lahko nato sicer od prodajalca, ki je (v obliki kupnine) prejel kredit in je lahko imel od tega plodove in koristi, zahteval vračilo. Prodajalec namreč lahko zase uporabi znesek kredita in je s tem obogaten. Vendar bi moral potrošnik v tem primeru prevzeti ta trud za uveljavitev tega zahtevka in predvsem tudi nositi tveganje neuspešnega uveljavljanja tega zahtevka. V vsakem primeru bi bil potrošnik pri razveljavitvi obeh pogodb najprej dvojno obremenjen (za izgubo vrednosti vozila in za uporabo kredita). To pomeni, da se o odstopu ne bi mogel odločiti „brez strahu pred finančno škodo“.
- 36 Glede na navedeno bi bilo to, da bi se potrošniku naložilo obveznost plačila obresti za črpanje kredita, verjetno v nasprotju z dvema načeloma prava Unije, in sicer tako z načelom prepovedi obogatitve kot tudi z načelom polnega učinka pravice do odstopa.